

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om film og biografer [af Ninn-Hansen m. fl.].

(Lovforslag nr. L 73. Fremsat 14/10 76).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (*Niels Matthiasen*):

Jeg har allerede i min fremsættelsestale til det næste lovforslag begrundet, hvorfor jeg mener at regeringen og socialdemokratiet må afvise det konservative forslag.

Albertsen (S):

Det lovforslag, som den konservative folketingsgruppe her er kommet med, indebærer en principiel revision af filmloven, ikke sigtende på de punkter, vi skal behandle under den næste sag på dagsordenen, men alene på et punkt, som jo igennem nogle år har givet anledning til en ret så stærk debat i befolkningen, begrundet eller ubegrundet, det kan man overlade til følelser at afgøre. Jeg mener, at den debat, der har været ført, har været meget følelsesladet og hvilende på et sagligt ringe grundlag.

Det, man faktisk i al enkelthed vil, er at lade ministeren optræde som politisk eller kunstnerisk censor med hensyn til støtte til filmproduktion. Det må jeg klart og definitivt afvise. Det vil ikke være rimeligt på noget område, ej heller på dette, at give ministeren magt og indflydelse, hvor der kan være tale om politisk kontroversielle ting eller andre ting, hvor holdninger kan stå mod hinanden. Jeg betragter den kunstneriske frihed som total og mener, at den bør være det. Det næste kunne jo tænkes at blive, at ministeren skulle bestemme, hvilke billeder der skulle have offentlig støtte; om det nu var hans eller hendes smag, ville afhænge af, hvilken minister det nu var, hvilke bøger der skulle stå på bibliotekernes reoler.

Jeg synes, at det konservative folkeparti, som jeg i øvrigt på så mange andre områder har respekt for, også med hensyn til dets hidtidige holdning til kunstnerisk politik og kunstnerisk støtte her i landet, her leger med ilden. De ved jo meget vel, at vi har fået et parti, som på dette felt har nogle standpunkter, som i og for sig angriber væsentlige dele af demokratiets frihedsrettigheder. Derfor synes jeg, at det, man her har foreslået fra konservativ side, er farligt og beklageligt, og jeg skal på den so-

cialdemokratiske folketingsgruppes vegne afvise forslaget.

Mette Madsen (V):

Da dette forslag har nær sammenhæng med det næste forslag, vi skal behandle her i dag, vil de bemærkninger, jeg har at fremsætte til de konservatives forslag, naturligvis også have tilknytning til ministerens forslag om revision af loven om film og biografer.

Da udvalget om film og biografer i vinteren 1972 behandlede de gennemgribende ændringer af filmloven, fik man i loven indsat en revisionsparagraf. Dette gjorde man ret i, og man anså dengang 4 år for at være en passende tid til at samle erfaringer om denne på så mange måder nye lov. Der er nu gået 4½ år.

I sin fremsættelsestale til revisionsforslaget siger kulturministeren:

»Jeg udelukker ikke, at der på lidt længere sigt bør ske ændringer i det ved 1972-loven skabte system, men tiden er efter min opfattelse ikke dertil nu.«

Og ministeren fortsætter senere:

»Vi har derfor næppe et tilstrækkeligt erfaringsgrundlag...«

Som et af de folketingsmedlemmer, der ud fra en positiv indstilling til at støtte kunst og kunstformidling på alle områder i 1972 stemte for filmloven, må jeg sige, at vi har gjort et par erfaringer. Vi har erfaret, at en lov, der skulle gøre det muligt at fremme en dansk produktion af kunstnerisk og folkeligt værdifulde film, også åbnede mulighed for projekter, man ikke havde kunnet forestille sig. Ministeren siger selv i sin fremsættelsestale:

»Det er klart, at jeg i lys af den voldsomme uro, der har hersket omkring bestyrelsens afgørelser i juli 1973 og maj 1975 om at bevilge produktionsstøtte til Jens Jørgen Thorsens projekt »The Many Faces of Jesus Christ«, alvorligt har måttet overveje, om det var rigtigt at opretholde en lovbestemmelse, der gjorde det umuligt for kulturministeren at gribe ind i en disposition, truffet af en sagkyndig instans; og dermed også gjorde det umuligt for et eventuelt flertal i folketingsrådet at pålægge ministeren at gribe ind.«

Jeg kan forsikre ministeren, at også folketingsmedlemmer, og ikke mindst mit parti, har haft alvorlige overvejelser, men i venstre er vi kommet til et andet resultat end ministeren. Lad mig sige det så klart som muligt: venstre mener, at det må være ministeren, der har det

[Mette Madsen.]

endelige ansvar. Derfor må vi under udvalgsarbejdet overveje, hvordan loven kan ændres med dette resultat for øje. Det ville være nærliggende at se på de bestemmelser, vi har på teaterområdet, men jeg mener også, at det kunne være nyttigt at indhente oplysninger om filmstøttelovgivningen i Norge, hvor det er ministeren, der har det endelige ansvar.

Poulsgaard (FP):

Jeg vil da egentlig gerne starte med at sige tak til fru Mette Madsen. Vi var nogle stykker, der var spændt på, hvordan venstre ville stille sig til dette lovforslag, for hvis venstre støtter dette forslag fra det konservative folkeparti, som fremskridtspartiet også støtter, er der jo chancer for, at vi kan få den ulyksalige paragraf ændret.

Så vil jeg egentlig gerne spørge hr. Albertsen, der sagde, at der var kommet et nyt parti ind, der ville røre ved de demokratiske frihedsrettigheder: hvilke rettigheder, hr. Albertsen? Jeg tror nok, det var mit parti, der blev sigtet til. Jeg tror ikke, jeg tog fejl af det. Hvilke demokratiske rettigheder?

Hr. Albertsen sagde også, at når der var følelser involveret, så havde sagligheden trange kår. Jeg troede, at hr. Albertsen ligesom jeg var herinde som repræsentant for nogle befolkningsgrupper. Jeg tror ikke, at hr. Albertsen virkelig mener, at der ikke dybt ind i socialdemokratiets rækker er stor utryghed ved den filmlovgivning, vi har, hvor man er parat til med tvangsudskrevne skattemidler at støtte projekter som bl. a. Thorsens Jesusfilm. Vi er da ikke bange for at gribe ind alle andre steder i menneskeverdagen med revisioner og lovbestemmelser; dér er det i hvert fald socialdemokratiet, der går i spidsen. Her er der altså en kunstnerisk frihed, der ikke må krænkes, men det nationale begreb og det, som nationen sætter højt, det må godt krænkes af 3 tilfældige mennesker, som vil ophøje sig selv til kunsteksperter. Jeg synes nok, det er grove løjer.

Jeg står her med en annonce fra Rønberg Legetøj, og han er faktisk meget god til at lave lidt politik ind imellem at han sælger legetøj:

»Forleden var De med til at betale 876.000 kr. i statsstøtte til en film ved navn »Et helvedes forår«. Det var et etdages cykelløb, der varede 7 timer. Vi var også forleden med til at bevilge 500.000 kr. i statsstøtte til en film om

en svensk bankrøver. Men De og jeg får hver dag besked på, at vi skal være mådeholdne.«

Jeg kan ærlig talt ikke forstå, at hr. Albertsen kunne sige sådan; jeg tror, at det, der blev sagt heroppefra, var en fortalelse, det håber jeg i hvert fald. At ministeren har en anden opfattelse, forbavser ingen i dette land. Vi har en minister, der mener, at det er nogle kulturpampere, der skal bestemme kulturen, men der er ingen over folketinget, ikke engang ministeren. Det må altså være folketinget, der har hånd i hanke med den slags ting.

Jeg vil også gerne erindre om, at fremskridtspartiet to gange har fremsat forslag om, at vi fik hele det ulyksalige filminstitut ophævet. Det var den vej, vi skulle gå, det var nemlig frihed. Vi vil ikke have censur på kunstens område, vi vil derimod frihed. Men vi vil ikke være med til, at nogle skal træde på folks følelser, som det ulyksalige institut har gjort i mange tilfælde.

Jeg tror nok, det er fremgået af det, jeg har sagt her, at vi varmt vil anbefale at støtte det konservative forslag på dette område.

Formanden:

Jeg vil gøre opmærksom på, at når lampen lyser gult, er der endnu 2 minutter tilbage, men det hindrer selvfølgelig ikke talerne i at slutte før.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Dette konservative forslag går ud på at indsætte kulturministeren som ankeinstans med hensyn til bevillinger til filmstøtte. Det radikale venstre forstår udmærket de følelser, der har bevæget de konservative, men kan ikke gå med til at indsætte en politisk minister som ankeinstans for kulturelle bevillinger.

Den gældende lov er overordentlig frisindet og tiltalende i sin udformning af den måde, hvorpå støtte til film sker. Samfundet bestemmer, hvor mange penge vi har til støtte af kunst og kultur, og beder så folk, der har indsigt i disse forhold, om at fordele pengene. Det er kun et samfund, der er overbevist om sine ideers bærekraft, ideerne om, at individet skal have sin fulde ytringsfrihed, der tør lade sine egne ideer blive udsat for den prøve, det er at indbyde modstanderne til en fri dyst og meningsudveksling. Det er ikke nogen tilfældighed for mig, at det var den radikale minister Jørgen Jørgensen, der i sin tid indførte dette prin-

[Bernhard Baunsgaard.]

cip om, hvordan penge til støtte af kunst og kultur skal fordeles. Jeg er glad for, at det stadig væk står i den lov, som han gennemførte, og at det er indført i loven om filmstøtte. Jeg vil gøre, hvad jeg kan for at hindre en ændring heri.

Så vil jeg gerne føje til, at det er en væsentlig forudsætning for at få en sådan frisindet ordning til at blive omfattet af den respekt, der er nødvendig, at de mennesker, der skal fordele samfundets støtte, selv er særdeles frisindede og ansvarsbevidste. De skal være frisindede for at sikre ideernes frie kappestrid, og i en økonomisk krisetid er det mere væsentligt end nogen sinde.

Men bag vort samfunds tro på frisindet ligger også den ydmyghed, at vi tror på, at menneskehedens muligheder ikke har nået grænsen med vor egen generations viden og virke. Vi er kun et led i kæden af generationer, men frisindet skal give mulighed for, at nye tanker kan finde frem. Jeg vil gerne understrege dette sidste, ikke mindst i anledning af de ord, der faldt fra venstres ordfører heroppe. Vi kan ikke have, at et flertal skal afgøre, hvad der i dette land er tilladt og ikke tilladt på kulturens og kunstens område. Et flertal vil jo være forskrækket for det nye, og det nye kalder altid både den lille og den sorte reaktion frem. Men de mennesker, der skal fordele samfundets støtte, bærer et meget stort ansvar. Midlerne er så begrænsede, at der må anvendes stor omhu ved tildelingen, så der ikke kan rejses tvivl om, at vi bruger samfundets penge til at støtte kvalitet.

Jeg vil gerne sige om kvalitet, at det er et stort og forpligtende ord. Det er ikke den tekniske perfektionisme, der interesserer os, det er alene evnen til at få mennesker til at overveje menneskehedens vilkår og forhold på ny, at få os til at sætte vore opfattelser under diskussion endnu en gang. Det er besværligt, det er foruroligende, men det er vor eneste chance for at komme fremad.

Fremskridtpartiets ordfører sagde før: ingen står over folketinget, ikke engang en minister. Jo, der er noget, der står over folketinget, og det er ytringsfriheden og frisindet. Tager vi livet af dem, er det meget svært at standse den nedgang, vi så har begyndt.

Kristine Heltberg (SF):

Jeg er meget bekymret over hr. Ninn-Han-

sens forslag. Jeg er først og fremmest bekymret, fordi det ser ud til, at i de situationer, hvor demokratiet kommer ud for provokationer – og det har der givetvis været tale om her – er der nogle af dem, vi havde regnet med som ytringsfrihedens forsvarere, som den kunstneriske friheds forsvarere, der prøver at flygte fra deres ansvar, som er at kunne modstå fristelsen til at give efter for provokationerne.

Det er ganske klart for mig, at i den situation, vi netop befinder os i i dag, gælder det om så vidt muligt at samle kræfterne omkring det, der har været det bedste i dansk politik igennem snart en hel del år. På mange punkter kan vi være uenige, og på mange punkter kan vi strides om dette samfunds indretning og dets mange fejl, men på ét punkt tror jeg at de fleste af os hidtil har troet, vi var enige. Det er i forsvaret for det, der hedder kunstens frihed, åndsfriheden, videnskabens frihed, alle disse friheder, som har været en ganske enestående rigdom for det danske samfund, for de nordiske samfund, kunne man sige, for de demokratiske samfund i verden. Hvert skridt tilbage fra disse friheder er farligt, og det er ganske særlig farligt i den situation, vi befinder os i i disse dage og i disse år.

Jeg vil på det bestemteste tage afstand fra det tilbageskridt, som hr. Ninn-Hansen her anbefaler os at tage. Der er ikke tale om at være konservativ eller bevarende i dette spørgsmål. Der er tale om et tilbageskridt, et skridt i retning af ensretning og statsdirigering. Det vil være en umådelig farlig vej at betrede i en verden, hvor så mange lande kæmper for at opnå den status af frihed, som vi har kunnet glæde os over. Tiden er ikke til at foretage disse tilbageskridt. Jeg vil også med henblik på ministerens eget lovforslag her sige, at jeg i hvert tilfælde er lettet over, at Danmarks største parti ikke på dette punkt har ladet sig friste af provokationerne, noget, som det en overgang kunne se ud til. Jeg vil på det bestemteste fraråde overhovedet at tage dette forslag alvorligt.

Chr. Christensen (KrF):

Det her foreliggende lovforslag fra det konservative folkeparti om tilføjelse af et nyt stk. 5 til § 11 i lov om film og biografer er som allerede meddelt en genfremsættelse af et forslag, der kom frem i marts sidste folketingsår.

Allerede i januar 1974 fremsatte kristeligt folkeparti forslag om tilføjelse af et nyt stk. 5

[Chr. Christensen.]

til § 11 med det sigte, at kulturministeren i 3 angivne tilfælde skulle kunne nægte godkendelse af statsstøtte. I bemærkningerne til vort forslag hed det, at folkettinget skal være øverste ansvarlige myndighed, hvor det gælder statens forvaltning af borgernes penge.

Det er derfor ganske naturligt, at kristeligt folkeparti er enig med forslagsstillerne i, at folkettinget altid bør kunne gøre ansvar gældende over for en minister vedrørende gennemførelse af bevillinger inden for ministerens område. En minister bør som følge heraf også kunne hindre gennemførelse af en bevilling. Vi er derfor enige med forslagsstillerne om det principielle i forslaget.

Ved førstebehandling af det tilsvarende forslag i sidste samling gav jeg udtryk for den opfattelse, at det var rigtigt at behandle problemet om ministeransvarlighed i det udvalg om ministerkontrol med bevillinger, der var nedsat i sidste samling. Sagen omkring Thorsen-filmen, røret omkring den såkaldte Baader-Meinhof-film og støtten til teatergruppen Solvog- nen for nylig har styrket vor opfattelse af, at det nu haster med at få ansvaret for forvaltningen af statens midler ført tilbage til en ansvarlig minister og dermed i virkeligheden til folkettinget.

Det er derfor beklageligt, at udvalget om ministerkontrol med bevillinger endnu ikke er nedsat i denne samling, det har sinket et påtrængende arbejde. Jeg håber, at det i løbet af ganske kort tid kan lykkes at få dette udvalg i arbejde igen, og at det så kan arbejde så hurtigt, at det også kan tage disse lovforslag, det, vi nu behandler, og det efterfølgende, op til overvejelse.

Vi kan altså tilsige en meget velvillig behandling af det konservative forslag. De øvrige bemærkninger, jeg har til sagen, vil fremkomme under behandlingen af næste forslag.

Fuglsang (DKP):

Forslaget her, dets indhold og dets hensigter er jo en genganger, ligesådan som dagen i dag synes præget af gengangere og skygger fra fortiden.

Det er sådan set typisk, at forslaget er fremsat af et parti, der somme tider hævder, at det repræsenterer den kulturbærende overklasse, samtidig med at forslaget faktisk viser noget helt andet. Men eftersom det er en genganger,

så kan jeg vel også tillade mig at nøjes med at gentage motiveringen for vores afvisning i fjor, nemlig at vi afviser at gøre de skiftende ministre til en øverste ankeinstans.

Når vi ser og hører, hvad der er sagt bl. a. om dette lovforslag i dag, og når vi samtidig tænker på, hvor ofte vi skifter ministre, og hvor vaklende hele den politiske udvikling er, så kan det nok få det til at løbe lidt koldt ned ad ryggen på os at tænke på, hvad der kan ske, hvis f. eks. en enkelt af ordførerne i dag blev den, der kom til at tegne den politiske linje fremover.

Men jeg vil da gerne sige til slut og i og for sig også til trøst, at hele min færdsel blandt arbejdere – og jeg har levet der nogle år – trods alt har vist mig, at det billede, som hr. Pouls- gaard et eller andet sted har dannet sig af dansk arbejderklasse, det har intet med virkeligheden at gøre. Det er ikke alene arbejderklassen, som skaber det materielle grundlag for den kulturelle udfoldelse, men det vil også vise sig at være arbejderklassen, som kommer til at tage ansvaret for den kunstneriske frihed.

Litten Hansen (VS):

Jeg må give såvel hr. Bernhard Baunsgaard som fru Kristine Heltberg ret i betragtningerne omkring ytringsfriheden og det, som hr. Bernhard Baunsgaard kaldte frisindet. Hr. Pouls- gaard talte om folks utryghed ved filmlovgivningen. Så må jeg spørge: hvem er det, der skaber en sådan utryghed, og hvad er baggrunden for den? Jeg kan da forsikre, at der er en hel del stykker, som ville føle sig betydelig mere utrygge med hensyn til værnet omkring ytringsfriheden, hvis de konservatives forslag går igennem.

Hr. Chr. Christensen talte også om Solvog- nens film »Dejlig er den himmel blå«. Der er kun én sag om filmlovgivning. På 4½ år har der været én sag, og det er Jens Jørgen Thorsens film. Solvognsfilmen »Dejlig er den himmel blå« er ikke nogen sag. Der er nogen, der har prøvet på at gøre den til en sag, nogle enkelte politikere, og der er nogle enkelte pressefolk, som troede, det var en sag, men det er ikke nogen sag, og det kan ikke gøres til en sag. Det vil sige, at vi i 4½ år har haft én sag, som har sat befolkningen i oprør – eller dele af den – vel hjulpet af visse politikere og visse pressefolk. Skulle vi på grund af sådan én sag lave en lovgivning om? Vi har diskuteret denne sag, jeg ved ikke hvor mange gange efterhån-

[Litten Hansen.]

den her i folketinget, og jeg finder det derfor overflødigt at komme med flere betragtninger omkring den.

Vi vil stemme imod de konservatives forslag.

Lembourn (DM):

Der har været så megen debat omkring film-instituttet og filmloven, at man næsten kunne få det indtryk, at Jens Jørgen Thorsen og Solvognen var vigtigere end arbejdsløshedsproblemet og valutasisituationen.

Vel, der er opstået enkelte mindre heldige situationer. Jeg tror nu imidlertid mere, det skyldes en ledelsesform og en arbejdsgang i instituttet, som måske ikke er så god, som den burde være, end at loven er forkert. Det er jo muligt, at man i kulturudvalget, når vi drøfter disse ting, kan gøre filmloven bedre, end den er, men det tager tid, fordi det er en indviklet sag.

Det forslag, som her er fremsat, er meget uoverskueligt. Det er overordentlig svært, skønt det er kortfattet, på forhånd at overse, hvad det fører til. I værste fald kan ministeren blive filmkonsulent, og så bliver der ikke tid til at passe kulturministeriet. Det er politikere jo ikke valgt til. Det er ikke meningen med politikere, og hvis det ender på den måde, ja, så er det en umulig opgave, man sætter ministeren på, og det kan blive begyndelsen til et angreb på den kunstneriske frihed. Det er faren ved det. Men det kan man først finde ud af ved at diskutere igennem, hvordan man egentlig har tænkt sig at det skal fungere i praksis. Det mener jeg ikke fremgår tilstrækkelig tydeligt af forslaget. Hvis det er meningen, at ministeren i den grad skal indblandes i de kunstneriske afgørelser, så kan jeg ikke anbefale det.

Jeg vil imidlertid gerne i forbindelse med det næste forslag, vi har til behandling, sige noget mere om disse ting, for der er vitterlig meget, meget store problemer omkring vores kunstlovgivning, vores kulturpolitik. Det er ulykkeligt, at der er skabt et kunsthad i store grupper af befolkningen, og det er nødvendigt, at vi prøver at finde frem til en demokratisering, en folkeligørelse af vores kulturpolitik, således at der virkelig kan opnås det, som vi vil opnå, nemlig et nærmere møde mellem kunst og publikum. Men det er en drøftelse, synes jeg, som nærmere hører hjemme i forbindelse med det næste lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ninn-Hansen) (KF):

Det er naturligt for mig at begynde med en tak til venstre, fremskridtspartiet, kristeligt folkeparti – og ved tidligere lejligheder har jeg haft mulighed for at takke også centrumdemokraterne – for den tilslutning, der er givet til vort lovforslag. Nogle vil allerede på dette tidspunkt gøre det op til, at det betyder, at der er et flertal for denne lovgivning, eller at der i hvert fald ikke vil være et flertal imod. Det skal jeg ikke prøve på at gøre op ved denne lejlighed, men meget tyder i hvert fald på, at et enkelt medlem af den socialdemokratiske gruppe kan afgøre denne sag, og jeg tænker på en ganske bestemt i den socialdemokratiske gruppe i den forbindelse. Jeg vil tro, at der er et flertal for det forslag, jeg har fremsat, og det står vel også klart for kulturministeren, at det bliver uhyre svært for ham i dette ting at få en tilslutning til en ny filmlov af tilstrækkelig omfattende art, hvis han ikke gør noget ved det spørgsmål, vi her diskuterer, og som er principielt afgørende for mange af os i dette høje ting.

Det er rigtigt, sagen er blevet diskuteret ved flere lejligheder i tre samlinger som fremhævet af hr. Chr. Christensen. Det er en sag vi vil have gjort noget ved. Vi kan altså også tilføje, at det går bedre og bedre med tilslutningen for hver gang, vi drøfter den. Det er jo i sig selv glædeligt.

Ministerens svar var meget kort. Der blev henvist til det, der var blevet sagt i fremsættelsestalen til det andet lovforslag. Det skal jeg ikke bebrejde ministeren; til gengæld beder jeg ministeren om at besvare nogle spørgsmål, jeg gerne vil stille til ham nu – disse spørgsmål rettes også til ordførere for de partier, jeg ikke har omtalt, nemlig partier, der går imod dette lovforslag.

For det første vil jeg gerne spørge: mener ministeren, at det forslag, vi har fremsat, er udtryk for nogen form for censur? Jeg gør opmærksom på, at vi har, hver gang vi har behandlet sagen, sagt: man kan fremstille, hvilke film man vil her i landet, når man gør det inden for straffelovens og andre loves grænser, det er klart. Det er rørende at høre hr. Fuglsang tale om farerne, der opstår ved et lovforslag af denne karakter, når man tænker på, hvordan hr. Fuglsang støtter andre stater, der end ikke tillader, at man fremstiller film, der bare i nogen grad er imod den styreform, der

[Ninn-Hansen.]

er. At tale om censur i denne forbindelse er simpelt hen vrøvl.

Der bliver spurgt, hvad hensigten er med forslaget. Hr. Bernhard Baunsgaard udtrykte det for så vidt ganske korrekt, da han sagde: det, man ønsker, er en ankeinstans. Der er altså ikke tale om, at ministeren i almindelighed skal gribe ind i den kunstneriske frihed eller andet, man taler om, men han skal have en adgang til at gribe ind i tilfælde, hvor det er skadeligt for det samfund, vi nu hører til, hvis dette samfund igennem en økonomisk støtte skal give en film af den karakter, det drejer sig om, et blåt stempel.

Må jeg spørge ministeren i den forbindelse: mener ministeren, at de tre bevillinger, der er omtalt, til Thorsen-filmen, Baader-Meinhof-filmen og Solvognens film, er rigtige bevillinger, eller mener ministeren, at det er forkerte bevillinger? Det er dog rart at få at vide, om ministeren mener det ene eller det andet. Jeg husker meget vel, hvad ministeren har sagt de gange, det har været drøftet, men det, der interesserer os, er: er det rigtigt at give bevillinger til den slags, eller er det ikke?

Jeg har bemærket, hvor mange ordførere der har sagt, at vi skal have den totale kunstneriske frihed. Hvis vi nu tænker os en helt anden art af film – jeg skal nævne et eksempel: en faglig set dygtig filminstruktør fremstiller en film, der helt igennem hviler på nazismens teorier, der forherliger det, der sker af menneskeud-slettelse i koncentrationslejre, en film, der er kunstnerisk forsvarlig, men etisk forkastelig. Skal jeg forstå det sådan, at ministeren og ordførerne for de partier, der er gået imod mit forslag, finder det ganske i sin orden, hvis der kommer en indstilling om en støtte her, at danske skatteydere, den danske befolkning, skal være med til at støtte en sådan nazistisk film, der er menneskefjendsk i hele sin tone? Det finder man helt i orden. Hvis jeg har misforstået de ordførere, der har fremhævet kravet om den kunstneriske frihed, så beder jeg om, at man siger til nu, for anderledes kan jeg ikke forstå det.

Betragter ministeren det ikke som noget uheldigt for hele den opfattelse, som mange af os har fælles, at man skal støtte kunsten her i landet, at vi gang på gang skal stå over for disse tilfælde, hvor nogle – på grund af en mangel i lovgivningen med hensyn til retten til at gribe ind, som vi nu vil give ministeren –

tager afstand fra kunsten og kunststøtten, fordi vi har disse dårlige eksempler på en kunststøtte?

Endelig: i vurderingen af denne lovgivning indgår både hensynet til den danske befolkning, deres ønsker, følelser og indstilling, men jo også hensynet til vort ansigt udadtil, til opfattelsen af os i andre nationer. Fru Nathalie Lind har tidligere her i tinget rejst spørgsmålet om, hvilke henvendelser der var kommet til den danske ambassade i Vesttyskland i forbindelse med den såkaldte Baader-Meinhof film. Der er redegjort for sagen i udenrigspolitisk nævn, og jeg har ingen ret til at gengive, hvad der blev meddelt. Derfor må jeg stille spørgsmålet generelt: vil ministeren bestride, at der i forbindelse med de film, vi her har omtalt, som har fremkaldt røre, men hvor man har givet statsbevillinger, er sket henvendelser i betydeligt omfang, officielle og uofficielle, til danske myndigheder her i landet og i udlandet? Og mener ministeren, at hele vort omdømme bliver bedre eller dårligere, når man i andre lande med rette opfatter det således, at Danmark giver et blåt stempel til film af den karakter?

Jeg håber, ministeren vil besvare disse spørgsmål. Jeg håber også, at de, der har talt om kunstnerisk frihed, vil give et ganske klart svar på, om det er film af enhver uetisk art, man mener at den danske stat skal støtte, hvis den er kunstnerisk rigtigt fremstillet.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg vil gerne sige, at jeg er enig med de ordførere, der har sagt, at dette er en principielt meget vigtig debat, der føres her i dag. Det er et spørgsmål, om vi skal bryde med hævdivundne traditioner i et spørgsmål om ytringsfrihed og ytringsfrihedens vilkår i Danmark. Det er et spørgsmål, om kunsten er fri, om ordet er frit, om man ud fra den politiske hensigtsmæssighed skal bestemme, hvad der er rigtig kunst, og hvad der er dårlig kunst.

Vi kender alle de eksempler, som hr. Ninn-Hansen nævnte, og jeg tror, at jeg tilstrækkeligt tydeligt har udtalt mig om hr. Thorsens projekt her i salen fra denne talerstol. Jeg synes, det er vigtigt at sige, at Thorsen fik altså ingen støtte. Den var i strid med, hvad vi kunne acceptere. Det synes jeg er vigtigt at understrege.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

I forbindelse med de sager, der har været to-tre af, glemmer man alle de ting, der har været rigtige, der har været gode, som har været kunstnerisk værdifulde. Det er vigtigt at fremhæve, at størstedelen af det, dansk kulturstøtte går til, det er noget, som er positivt, noget, som er til glæde for befolkningen, også når det er eksperimenterende.

Hr. Ninn-Hansen stillede en række spørgsmål, og jeg skal da gerne prøve på at besvare dem. Men jeg vil gerne sige, at hr. Ninn-Hansen i og for sig ikke i sit indlæg her har givet nogen vejledning. Ifølge lovforslaget overdrages afgørelsen bare til ministeren, og der er ikke givet nogle praktiske løsninger på, hvordan hele funktionen skal være. Jeg tror også, at når man i ministerkontrolludvalget ikke er nået længere, end man er, så er det bl. a., fordi man måtte konstatere, at spørgsmålet om delegering til organer, der er uafhængige af de enkelte ministre, ikke alene er meget principielt, men også omfattende i den forstand, at der findes mangfoldige områder, også uden for de kunstneriske, hvor en sådan delegering har fundet sted. Og jeg synes, det er vanskeligt og betænkeligt at gøre en speciel undtagelse på kunstens område.

Jeg kan ikke garantere for, at der ikke vil komme nye sager, men jeg må afvise, at disse skulle føre til, at jeg og ministeriets embedsmænd skal til at læse og bedømme manuskripter. Jeg tror, det ville være godt, hvis man søgte at afbalancere tingene lidt mere.

Hr. Ninn-Hansen spurgte mig, om det forslag, som de konservative har fremsat, er et udtryk for censur. Det har jeg ikke sagt. Det vil jeg heller ikke påstå. Men jeg vil sige, at det i sin, skal vi sige funktion kan udvikle sig til en politisk hensigtsmæssighed, som bliver til censur.

Hr. Ninn-Hansen spurgte mig om de tre bevillinger, som var givet til – eller som der var anmodet om, for Thorsen fik den ikke – hr. Thorsen, Baader-Meinhof-filmen og Solvoggen, om jeg syntes, de var rigtige. Jeg vil gerne sige, at jeg synes, der er en væsentlig forskel på de tre tilfælde. Mens jeg finder, at projektmanageren hr. Thorsen ligger helt ude på overdrevet, så det ikke kan diskuteres overhovedet, så synes jeg nok, at de andre har en anden karakter. Man kan have lidt medlidenhed med Solvoggen, der midt i successen har så stor en fiasko, for man kan ikke frakende dem kunstne-

risk dygtighed, men de har gjort alt det, som var imod deres hensigt, og de har opnået det modsatte af det, de ville, idet resultatet blev en fiasko i den befolkning, de ville henvende sig til. Det er min opfattelse, men det viser, hvor svært det kan være at definere, hvad der er rigtigt og hvad der er forkert.

Lad os tage sagen om Baader-Meinhof-filmen. Der er ingen tysk avis, der har skrevet om sagen. Så skulle vi nok have fået det at vide. Der er ingen tysk myndighed, der har henvendt sig. Jeg kan heller ikke referere fra udenrigsnævnet, men jeg ved i hvert fald, at der foreligger ikke officielle indberetninger fra Tyskland om denne sag. Jeg skal ikke kunne sige noget om tendensen, hvordan den bliver, for det er en projektstøtte, der er tale om. Man kan ikke se, hvad den vil udvikle sig til. Men jeg vil da gerne sige én ting: hvad skulle man som kulturminister gøre, hvis man skulle omstøde en beslutning om at yde støtte til produktion af denne film? Der er intet ulovligt i den efter dansk lovgivning. Projektet har af filminstituttets sagkyndige fået det stempel, at det var værdigt til manuskriptstøtte. Det er da nok muligt, jeg kunne gå hen og finde en eller anden, der var uenig i denne bedømmelse, havde en modsat mening, men det er nok ikke den bedømmelse, man tænker på. Skulle kulturministeren så sende manuskriptet til bedømmelse hos udenrigsministeren, hver gang der er tale om et projekt, der har relation til et fremmed land? Det minder jo lidt om Brecht og Danmark i 1930'erne. Er det rigtigt, at kulturministeren skal påtage sig det personlige og parlamentariske ansvar for, at nogle i et fremmed land i givet fald bliver krænket, så det i hvert fald kan fastslås, at dette står den danske regering bag? Eller skal han eller hun forsigtigvis sige nej til det hele? Der har jo været henvendelser om sådanne sager, film eller radio-sendinger, og det har da i reglen været fra kredse, som hr. Ninn-Hansen i hvert fald ikke sympatiserer med.

Er det sådan, at hvis nu kulturministeren tør lade være med at sige nej, så skal enten han eller hans embedsmænd – for filminstituttet kan man vel ikke stole på? – følge optagelsen og se den færdige film inden premieren for at forsikre sig om, at der ikke har sneget sig noget ind, som ikke stod i manuskriptet, eller at resultatet ikke har fået en form, som kulturministeren eller udenrigsministeren eller ju-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

stitsministeren – som måske ikke alle er lige filmkyndige – ikke havde forestillet sig, da de granskede manuskriptet? Jeg siger dette for at vise, hvor svær hele proceduren er, og hvor svært det er, hvis man skal køre igennem på den måde.

Jeg har nævnt Brecht. Sandheden er konkret, sagde han. Vi er nødt til at konkretisere, som jeg nu har gjort, for at blive klar over rækkevidden og konsekvenserne af principperne. Hermed har jeg i og for sig svaret på en række af de spørgsmål, der er stillet. Videre stillede hr. Ninn-Hansen det spørgsmål, om jeg ikke fandt det uheldigt at støtte kunsten her i landet på en sådan måde, at man kunne komme ud for, at nogle tog afstand fra kunststøtten. Jeg synes, det er højst ubehageligt, men det er vel en pris, man må betale i et demokrati. Det er prisen, at der også sker noget, som vi ikke kan acceptere, som vi er imod. Det er mange gange tilfældet med det nye. Jeg kan da sige for mit eget vedkommende, at der er mange nye udtryksformer, nye kunstneriske grene, som jeg ikke sympatiserer særlig med. Men jeg ville meget nødig af den grund være smagsdommer og sige: dette kan vi ikke acceptere, det vil vi ikke give støtte til. Jeg tror, vi må bære dette og betale den pris for det nye, det ukendte. Jeg tror ikke det er noget, man kan formulere sig ud af. Det er kendsgerninger, politiske og meget principielle.

Jeg vil gerne give udtryk for som min opfattelse, at det ville være en ulykke for enhver minister, ligegyldigt hvilket parti han tilhører, at blive bragt i den situation, som det konservative forslag sigter mod at hidføre, og jeg tror ikke, at kunsten ønsker den anerkendelse af dens samfundsmæssige betydning, som ligger i de konservatives forslag.

Albertsen (S):

Til ordføreren for fremskridtspartiet, der stillede nogle spørgsmål til mig, skal jeg ganske kort sige, at det ganske rigtigt var fremskridtspartiet, jeg tænkte på med bemærkningen om det nye parti. Når man slår blandt hunde, så er der nogen, der hyler op, når man rammer dem, og det er det, der er sket i dette tilfælde. Jeg nævnte ikke navnet, men hr. Poulsgaard var klar over adressen. Jeg betragter det parti, som hr. Poulsgaard repræsenterer, som modstander af væsentlige frihedsrettigheder, når de igennem deres politiske handlinger ikke giver frie

og lige vilkår og frie og lige muligheder for kunstoplevelser og kunstproduktion. Det er for mig en væsentlig del i det demokratiske spil i det moderne demokratiske samfund.

Hr. Poulsgaard antyder – det har også lidt relation til den bemærkning, som ordføreren for forslagsstillerne, hr. Ninn-Hansen, kom med – at der var måske enkelte socialdemokrater, der havde en opfattelse, der kunne minde om hr. Ninn-Hansens. De spekulationer kan hr. Ninn-Hansen og hr. Poulsgaard ganske spare sig. De bemærkninger, jeg har fremført i dag på den socialdemokratiske folketingsgruppes vegne, er fremsat på hele gruppens vegne. Jeg kunne i og for sig måske fristes til at spørge, om det samme også er tilfældet for ordføreren for venstre f. eks. Er det også tilfældet for ordføreren for forslagsstillerne? Jeg må erindre de to ordførere om, at den lov, vi i øjeblikket har, blev vedtaget enstemmigt i folketinget og blev vedtaget efter et overordentlig grundigt udvalgsarbejde, hvor jeg havde lejlighed til at deltage i alle faser. Så mit spørgsmål er nok lidt mere relevant end den tvivl, hr. Ninn-Hansen tillader sig at udtrykke. Jeg vil gerne have bekræftet, om der er tale om, at man i venstre og i den konservative gruppe er helt enige. Hr. Ninn-Hansen vejrer morgenluft, men det kan han i dette tilfælde ganske spare sig.

Hr. Ninn-Hansen anvendte i øvrigt udtrykket, at man kan ikke tale om censur i denne forbindelse, det er det rene vrøvl. Det er muligt, det er det ud fra den filosofi, som hr. Ninn-Hansen forfægter og står for, at blot man har penge nok, så kan man lave tingene. Men her er der jo tale om produktioner, hvor der er offentlige penge inde i billedet. Så hjælper det jo ikke en kunstner, der har en fremragende idé, at alle kan se, den er fremragende, hvis han ikke har mulighed for at skaffe midlerne. Den eneste adgang til at skaffe disse midler er den lovgivning, som vi i øjeblikket har, men det skal altså forhindres af den politiske minister. Jeg siger gud nåde og trøste den, der er og måtte blive minister for det område, som skal tage stilling til disse ting. Her mener jeg i høj grad man kan sige, at der virkelig bliver tale om censur.

Jeg kan godt forstå, at nogle mennesker kan være forarget over et eller andet; der kan være udtryk og oplevelser, som man gerne vil være foruden. Så vidt jeg har forstået, er det nu meget få mennesker, der er tvangsindlagt til

[Albertsen.]

at gå i biografen. Så vidt jeg ved, er det meget få mennesker, der er tvangsindlagt til at opleve kunstneriske præstationer på Det kgl. Teater eller andre teatre. Der er altså fuld frihed i så henseende. Den forargelse minder jo om dem, der er forarget over, at folk går nøgne i vandet, og så skal de absolut kigge efter for at blive forarget. Jeg tror, man kan spare sig disse oplevelser og overlade dem til til de mennesker, der har glæde af disse oplevelser.

Mette Madsen (V):

Jeg synes, der bliver sagt en masse ord her i dag om det, som sagen ikke drejer sig om. Jeg synes, man sammenblander støtte til kunstneriske aktiviteter med ytringsfrihed. Venstre har ikke drømt om at gribe ind over for ytringsfriheden på noget kunstnerisk område, men vi har sagt fra venstre, at opstår der en situation, hvor der opstår uenighed i indstillingen om støtte, så må vi have en appellinstans, og vi mener, det må være ministeren. Jeg kan svare hr. Albertsen, at jeg udtrykkelig sagde, at vi måtte se på i udvalget, hvordan det rent praktisk kan lade sig gøre. Jeg foreslår, at vi ser på den norske ordning.

Hr. Bernhard Baunsgaard sagde, at man kunne ikke have, at den politiske minister var ankeinstans for kulturelle bevillinger. Ja men jeg mener da, at det radikale venstre har stemt for teaterloven, hvor det netop er sådan.

Poulsgaard (FP):

Jeg vil da gerne starte med at sige, at når jeg i mit første indlæg sagde, at vi naturligvis støtter forslaget, så er det ikke en accept af filminstituttet og hele filmloven, den ønsker vi naturligvis afskaffet så hurtigt som muligt, men vi må jo tage et lille skridt ad gangen.

Den radikale ordfører, hr. Bernhard Baunsgaard, var jo inde på en hel masse, rullede sig rigtig ud, ytringsfrihed og frisind og alt det dér. Vi skulle overhovedet ikke blande os. Det eneste, vi skal blande os i, er, når vi skal betale vores skat, det skal vi bare gøre. Jeg vil ikke trætte med citater her, for alle kan læse den, men jeg ved ikke, hvad hr. Bernhard Baunsgaard siger til den bog, der lige er udkommet, som hedder »Kunst er våben«. Den handler om disse børneteatre, der har en rent socialistisk målsætning, som de for tvangsudskrevne midler pådutter befolkningen. Er det den måde,

det skal opfattes på, at kunsten skal være et våben, så melder jeg i hvert fald pas. Vi ønsker ingen censur over for kunsten eller indgreb imod ytringsfriheden. Den censur, der skal være, er den, forbrugeren selv udøver. Jeg troede efterhånden, det var sivet ind.

Hr. Fuglsang stod også her og slog ud med arme og ben, havde jeg nær sagt. Jeg vil faktisk bede hr. Fuglsang læse den tale, fru Hanne Reintoft holdt i sin tid, hvor hun i hvert fald klart så, at her var der noget; man kunne ikke trampe på et helt folks følelser. Jeg tror nok, at jeg færdes lige så meget i arbejderkredse, som hr. Fuglsang gør, og jeg tror også nok, jeg ved lige så meget om, hvad arbejderne ønsker af kultur. Det, vi ikke ønsker i fremskridtspartiet, er bulldozere, som bliver sat ind mod den kunst og den kultur, man ikke kan lide, som man gør i Sovjet og andre socialistiske lande. Det er en væsentlig forskel.

Til hr. Albertsen må jeg sige: det er jo fantastisk. Socialdemokratiet var lige ved her i sidste uge at være med til at kriminalisere lønforhøjelser. Dér var man parat til at gribe ind, mens man aldrig rører ved de højtlønnedes privilegier. Dér er der ikke frihed, men kunsten, det er noget helt, helt andet. Man er ellers parat til på alle mulige områder at gribe ind, men lige netop her vil man ikke.

Jeg vil gerne hjælpe ministeren ud af hans dilemma. Jeg håber så sandelig heller ikke, at kulturministeren ret lang tid længere kommer til at hedde hr. Niels Matthiasen. Jeg vil egentlig godt hjælpe ham lidt ud af det dilemma, for det er da et dilemma. Jeg ved ikke, om det kan lade sig gøre rent praktisk, det indrømmer jeg blankt, men kunne man ikke, i stedet for at give ministeren ansvaret, sige, at det var folketingets kulturudvalg, der skulle have ansvaret. Det må så være hele folketinget, når vi skal repræsentere folket. Jeg ved ikke, om det kan lade sig gøre, jeg spørger bare.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Af ordføreren for forslagsstillerne, hr. Ninn-Hansen, blev der stillet 3 meget præcise spørgsmål. Jeg vil gerne komme ind på dem alle 3.

Det første spørgsmål var: har det konservative forslag noget at gøre med censur? Jeg tror det ikke, men det har noget at gøre med kravet om, at et flertal skal stå bag ved ministeren og bestemme, hvad der skal have støtte i dette land. Det lyder jo i første øjeblik meget besnærende og rimeligt. Det ærede medlem hr.

[Bernhard Baunsgaard.]

Poul Hartling har tidligere været inde på sådanne betragtninger. Men der skal ikke megen eftertanke til, før man erkender, at under den betingelse så forsvinder det frie og frisindede. Frihed og frisind kan ikke forenes med kravet om godkendelse fra et flertal. Frihed, det er frihed under ansvar. Man kan naturligvis vælge et andet samfund. Man kan vælge et samfund, hvor man vil støtte kunst og kultur, men kun den kunst og den kultur, som flertallet anser for sund og livsbekræftende. Det gør man mange steder, og mange foretrækker et sådant samfund, for der er intet foruroligende i det. Der er heller ikke noget nyt i det. Der er ingen chance for fremskridt.

For det andet spurgte hr. Ninn-Hansen, om det krav, jeg stillede op om kvalitet, ikke medførte, at man gav støtte til en nazistisk film. Jeg vil gerne have lov til at citere, hvad jeg sagde om kvalitet. Ordet er stort og forpligtende, sagde jeg, og det er ikke det teknisk perfekte, der skal interessere, det er alene evnen til at få os til at overveje på ny, at få os til endnu en gang at sætte vore opfattelser under diskussion. Der er intet nyt i at lave en nazistisk film. Der er intet nyt i at fremstille ideer om retten til at udrydde andre mennesker. Vi har så langt tilbage som fra det assyriske rige i Mesopotamien kunstnerisk meget fremragende fremstillinger af disse nazistiske ideer. Der er intet nyt i det. Det er ikke det, vi skal støtte. Det er nye måder at tænke på.

Det sidste spørgsmål drejede sig om Baader-Meinhofgruppen. Jeg vil bede den konservative forslagsstiller om at tænke på, hvilke muligheder nye opfattelser får for at bryde igennem, hvis flertallet altid skal bestemme. Svaret er: alle fredelige muligheder er spærrede; der er kun vold og revolutionen tilbage.

Kristine Heltberg (SF):

Jeg vil udtrykke min bekymring over, at man i denne sal overhovedet tager spørgsmålet op om andre landes syn på, hvad der bliver produceret af kunstværker i dette land. Det er umådelig bekymrende, at man i det danske folketing overhovedet kan bekymre sig om sådan nogle ting. Vi ved jo kun alt for godt, hvor sådan noget fører hen. Selvfølgelig regner jeg ikke med, at det konservative folkeparti går ind for censur. Jeg ved udmærket godt, at vi alle sammen har skrevet under på grundloven og selvfølgelig alle sammen vil holde den,

og det ligger mig naturligvis fjernt at tro, at noget i retning af Berufsverbot el. lign. ad denne snørklede vej skulle bane sig vej fra Vesttyskland f. eks. til Danmark. Men alene dette, at man inddrager i denne debat, hvordan man i udlandet vil se på dette eller hint, det synes jeg er mere end bekymrende.

Der er nævnt nogle konkrete eksempler, hvoraf i hvert tilfælde ét er en klar provokation mod demokratiet. Jeg tænker her på Jens Jørgen Thorsens film, som man naturligvis først og fremmest må betragte som en bevidst provokation. Men her kan man sige: selv om dette var passeret, selv om denne film var blevet produceret og havde vakt den irritation, som allerede omtalen af den har vakt, hvad så? Er vi ikke stærke nok til at bære sådan en provokation? Jeg vil erindre om kulturministerens anden rolle som trafikminister. Ville man afskaffe togene, fordi nogle af dem bliver afsporet – med langt større ulykker til følge end et uheld på kunstlovgivningens område?

Jeg forstår ikke, at man kan generalisere ud fra nogle enkelte situationer, som man selvfølgelig kan sige er uheldige. Jeg mener, det netop er i sådanne tilfælde at demokratiet må stå sin prøve, og jeg vil erindre om Mark Twains meget kloge ord om, at man måske burde ændre ordene i Fadervor, hvor der står »Og led os ikke i fristelse« til: »Og led os i fristelse«, for først ved at være udsat for denne fristelse, kun ved at være udsat for det onde ved vi, om vi overhovedet har kraften og styrken til at bære det. Jeg hører til dem, der tror, at vi har den styrke, og det bekymrer mig meget, at det ser ud til, at flere af folketingets medlemmer end sidste gang, vi drøftede disse sager, synes at være i tvivl om demokratiets bærekraft.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg beklager, at denne debat er ved at udvikle sig i retning af, at partier, som har en holdning over for et ganske bestemt spørgsmål her, ligesom tillægges noget kulturjendsk og noget kulturnegativt. Ingen kan beskyldes kristeligt folkeparti for ikke at være parat, når det drejer sig om at bære frem den kunst, som virkelig er værdifuld, og når det drejer sig om at være med til at sikre den kunstneriske frihed. Men det indebærer et enormt ansvar for dem, der udøver denne kunst. Det skal jeg komme ind på i forbindelse med det næste forslag.

[Chr. Christensen.]

Det, der kalder mig op her, er først og fremmest ministerens spørgsmål, om det er rimeligt, at ministeren og embedsmændene skulle læse manuskripterne, og om man i visse tilfælde skulle være nødt til at oversende manuskripterne til udenrigsministeren, for at han kunne se på dem. Og så kom bemærkningen: »Det minder mig om 1930erne«. Jeg tror det er meget væsentligt, at ministeren her skelner. Hvis forslaget gik ud på, at ministeren skulle kontrollere befolkningens ret til at producere den kunst og de film, de ønskede at producere, ja, så var sammenligningen måske nok relevant. Men der er jo ingen her, der vil anfægte friheden. Enhver har ret til at producere den kunst og de film, de har lyst til, inden for lovens rammer og inden for de enkeltes økonomiske muligheder. Men her drejer det sig om en kunst, der – med et måske lidt forkert udtryk – »betales« af det offentlige på befolkningens vegne. I tilfælde af fejltagelser her må befolkningen have krav på, at der er én, der har ansvaret for en sådan fejltagelse. Det er egentlig det, der er baggrunden for, at vi beder ministeren om at tage sig på at være denne ankeinstans.

Fuglsang (DKP):

Hr. Ninn-Hansen inddrog spørgsmålet om mit forhold til de socialistiske lande og kunstens betæelser i de socialistiske lande. Det er jo ingen hemmelighed, at som kommunist følger jeg med stor og også positiv interesse udviklingen i de socialistiske lande, og jeg mener for øvrigt også, at de på kunstens område er nået ganske langt, at de i et omfang, som man ikke kender i noget kapitalistisk land, virkelig har legemliggjort det at forbinde kunsten med folket. Men det betyder ikke, at vi ganske automatisk – hverken på kunstens eller andre områder – har til hensigt at overføre deres metoder til vores land, til vores kamp, fordi vores betingelser, vores traditioner er helt anderledes. Den linje, jeg har givet udtryk for, er den linje, som er Danmarks kommunistiske partis linje.

Jeg blev stillet spørgsmålet om mit forhold til Thorsen, Baader-Meinhof og Solvognsfilmen, og hr. Poulsgaard mente, at jeg her ikke var helt på linje med, hvad fru Hanne Reintoft havde sagt i fjor. Jo, jeg er helt på linje med fru Hanne Reintoft, og jeg har naturligvis også

læst hendes tale, inden jeg gik herop. Jeg synes ikke om Thorsenfilmen, den er pornografisk, den er en provokation, den træder på ting, som jeg ved er værdifulde og hellige for andre mennesker, og det vil jeg ikke være med til. Jeg mener såmænd heller ikke, at Baader-Meinhof-filmen – efter hvad jeg har læst om den – giver en reel skildring af den kamp, som vi mener måtte føres. Men disse to ting er som sagt undtagelser, og det er vel netop derfor, de fremdrages gang på gang.

Jeg er også enig med fru Hanne Reintoft i, at det, det drejer sig om, er den principielle stilling, som ligger i dette forslag, og her er jeg bange for, som også ministeren gav udtryk for, at selv om det ikke direkte indebærer censur, så kan det indebære noget, der fører hen i retning af censuren. Det er det, jeg mener er farligt. Ministre skifter, og det kan blive farligt. Selv inden for samme parti kan man se modsatte synspunkter. Når man nu f. eks. fremhæver Thosenfilmen, bl. a. formentlig på grund af dens pornografiske indhold, fra konservativ side, så må man dog ikke glemme, at den, der startede den pornografiske bølge i Danmark, det var en konservativ justitsminister.

Litten Hansen (VS):

Jeg synes, det er utroligt, at man bliver ved med at tale om en Baader-Meinhoffilm. Der eksisterer ikke en sådan film, og der er ikke bevilget penge til en sådan film.

»Dejlig er den himmel blå« træder ikke på nogens moralske tær. Når den tages med i puljen af påståede sager, er det udelukkende, fordi den handler om Solvognen og Solvognens aktion, og det er jo meget bekvemt fortsat at holde liv i det. I visse kredse giver det måske også politisk pote.

Hr. Ninn-Hansens eksempel med en film til fremme af nazistisk tankegang, eller hvad det var han sagde, er efter min opfattelse aldeles uden for nummer i denne sammenhæng. Skulle der nemlig opstå en sådan situation, ville det aldrig skyldes filmloven, men fundamentalt ændrede politiske tilstande her i landet, nemlig sådanne tilstande, at folk, der kunne tænkes at ville støtte et sådant projekt, var blevet udnævnt til at administrere loven. Men i en sådan situation ville ministeransvarlighed ikke gavne synderligt, for så ville ministeren formentlig heller ikke gå imod en sådan film.

Til sidst: hvis jeg som kvinde og socialist

[Litten Hansen.]

skulle rejse en folkestorm, hver gang der blev bevilget penge til f. eks. mandschauvinistiske film, som sårer mine følelser eller går imod min politiske holdning og mit politiske livssyn, så kunne jeg ikke bestille andet og ville endda ikke kunne overkomme det.

Nathalie Lind (V):

I et forsøg fra ministerens side på enten at bagatellisere eller forsvare, at filminstituttet på baggrund af en synopsis har ydet manuskriptstøtte til hr. Søren Poulsen, som har udarbejdet et udkast til en film vedrørende den såkaldte Baader-Meinhofgruppe – ministeren kalder den selv i dag Baader-Meinhofffilmen, så diskussionen om det kan vi lade ligge – sagde ministeren, at der var ikke kommet officielle indberetninger om denne sag fra Tyskland eller fra tysk side. Jeg studsede over dette, for det ligger jo ganske klart, at der er kommet indberetninger. Jeg finder det meget forkert, at ministeren står op her og giver det indtryk af, at der er ingen, der har reageret i anledning af den støtte, det danske filminstitut har ydet. Jeg vil gerne have lov at henvise til fortrykket af Folketingets Forhandlinger fra den 6. oktober 1976, hvor sagen har været diskuteret i anledning af et spørgsmål, jeg stillede til udenrigsministeren. I spalte 82 i Folketingstidende svarer justitsministeren i udenrigsministerens fravær:

»På udenrigsministerens vegne kan jeg meddele fru Nathalie Lind, at ambassaden i Bonn har indberettet til udenrigsministeriet om filminstituttets støtte til filminstruktør Søren Poulsen. Af principielle grunde må indberetninger fra vore ambassadører betragtes som fortroligt materiale.«

Det ved jeg.

»Derfor finder udenrigsministeren det ikke rigtigt her at give oplysninger om indholdet af ambassadens indberetning. Derimod vil udenrigsministeren naturligvis være parat til i det udenrigspolitiske nævn, som er indkaldt til møde i eftermiddag, at give den ønskede orientering.«

Når ministeren her vil fremkalde det indtryk, at der ikke er sket nogen større ulykker i forbindelse med, at man har ydet noget til denne såkaldte Baader-Meinhofffilm, så er det muligt, at ministerens udtalelse er sprogligt korrekt, hvis ministerens ord – men det kan vi jo se i fortrykket – var, at der ikke fra

Tyskland eller ikke fra tysk side var kommet indberetninger. Men der er altså kommet en indberetning fra vores ambassade i Bonn. Der har altså været officielle reaktioner, og det var det, jeg havde indtryk af at ministeren forsøgte at bortforklare. Derfor vil jeg bede ministeren fortælle folketetinget, om han er bekendt med disse indberetninger. Det ville undre mig meget, hvis det ikke var tilfældet.

Poul Hartling (V):

Jeg har bedt om ordet for at gøre to bemærkninger, det er nok væsentligt til hr. Bernhard Baunsgaard eller til ministeren.

Den ene er, at venstres standpunkt handler ikke om kunstnerisk frihed eller ytringsfrihed. Der er ingen indgreb i den kunstneriske frihed eller i ytringsfriheden. I Danmark må man inden for straffelovens rammer have lov til at ytre sig både kunstnerisk og i tale og skrift uden nogen form for censur.

Ja, siger hr. Bernhard Baunsgaard, men når man vil begrænse den offentlige støtte, så nærmer man sig alligevel noget, der meget nemt kan føre til censur. Der var en stor dansk tænker, der sagde: Fordi man går ud ad Nørreport, behøver man ikke at ende på Nordpolen. Der er ingen, der siger, at fordi man tager spørgsmålet om støtte op, så er man tilhænger af censur.

Med hensyn til støtten – det er den anden bemærkning – sagde hr. Bernhard Baunsgaard, at hr. Poul Hartling havde tidligere været inde på lignende betragtninger. Han må, mener jeg, tænke på, hvad jeg sagde i 1975, som det er refereret i Folketingets Forhandlinger 1974–75, 2. samling, sp. 6596, hvor jeg sagde:

»Venstre vil sætte sine kræfter ind på at hindre, at der bliver statsstøtte til noget, som det danske folks flertal så klart ikke ønsker at støtte, og på en måde, som på det alvorligste vil skade Danmarks anseelse i hele udlandet.«

Se, det lavede hr. Bernhard Baunsgaard allerede på et tidligere tidspunkt, nemlig i april 1976, om, og det gjorde han også i dag. I fortrykket for april 1976 står det i sp. 8891:

»Der må kun gives støtte til det, det danske folks flertal kan gå ind for . . .«

I dag sagde han, at man skal kun støtte den kunst og kultur, som flertallet anser for livsbekræftende. Men det var ikke det, jeg sagde, og jeg tror, at hr. Bernhard Baunsgaard er så skarp en tænker, at han godt kan sanse forskellen – måske rent instinktivt i alt fald. Jeg siger,

[Poul Hartling.]

at jeg vil ikke være med til at støtte det, som det danske folks flertal klart er imod. Det, som ikke er kunst, men som bare er en provokation. Det kan nemlig komme til at lægge al kunststøtte for had. Det er ikke sådan, at jeg forestiller mig, at man skulle stemme om i folketinget, hvad man vil give støtte til, eller hvad man vil godkende. Men hvad folk klart er imod, det skal man være forsigtig med at tramfe igennem i frihedens navn, i et misbrugt navn, for hvor bliver så ansvaret af?

Hr. Bernhard Baunsgaard kom ind på kvalitetsspørgsmålet, og her kom han i knibe, da han skulle forklare, hvordan dette kvalitetskrav skulle udformes. Han sagde, at det, der ikke var nyt, det hørte ikke ind under begrebet. Man kan gøre det meget enklere. Det, som det danske folks flertal ikke vil støtte, det skal man passe meget på at man ikke gennemtrumfer, for så falder måske al støtte væk inden ret længe.

Ninn-Hansen (KF):

Hr. Albertsen spurgte mig, om det forslag, jeg har fremsat, har tilslutning af alle i den konservative folketingsgruppe. Det kan jeg bekræfte er tilfældet.

Jeg ved ikke, om der er et flertal for dette forslag i dette øjeblik. Det sagde jeg udtrykkeligt. Det er muligt, sagen er i orden set fra vores synspunkt. Hvis det ikke er tilfældet, så vil vi selvfølgelig arbejde på at få den ene eller de to stemmer, der mangler i at få et sådant flertal, og dér er det da rigtigt og naturligt for os, fordi vi regner med, at der er mange fornuftige mennesker i den socialdemokratiske gruppe, at vi i særlig grad interesserer os for den. Det var i og for sig blot en meddelelse til ministeren og til partierne, at det her er ikke en sag, vi opgiver. Vi håber på og vil arbejde for at få det nødvendige flertal for at gennemføre denne ordning.

Når vi taler om tilslutningen i grupperne, så vil jeg gerne sige, at jeg egentlig var meget glad for hr. Fuglsangs udtalelse, som jeg også går ud fra han fremsatte på alles vegne i den kommunistiske gruppe. Det er sjældent at høre en så stærk afstandtagen fra metoder som dem, der finder sted i det, hr. Fuglsang kaldte socialistiske lande, hvor kunstnere ikke alene slet ikke kan tænke på at få støtte, men hvor de end ikke kan fremstille de ting, de gerne ville, og endda smides ud af landet. Jeg kan selvføl-

gelig godt forstå, at hr. Fuglsang må tage afstand fra den slags ting, det havde vi også håbet. Jeg glæder mig over, at det sker, og at det er sket i dag, for det er selvfølgelig ganske uantageligt, hvis man har nogen som helst respekt for kunsten, at et land kan behandle kunstnere på denne måde.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at på ét punkt er ministeren og jeg enige: det ville være forkert, hvis denne principielle diskussion, som jeg også anser for særdeles vigtig, alene skulle være noget, der vedrører kunsten. Derfor har det konservative folkeparti jo også, som ministeren ved, rejst spørgsmålet mere generelt igennem et forslag, der senere har givet anledning til drøftelserne om ministrenes bevillingskontrol. Jeg tror derimod ikke, det er rigtigt, når ministeren siger, at når man ikke er nået længere i det udvalg, så skyldes det, at man ikke ved, hvordan man vil udforme det. Jo, det ved vi meget godt, men vi har ventet meget længe på et svar fra ministeriet, i dette tilfælde statsministeriet; vi er klar til at gå i gang, for jeg er enig i, at det er noget bredere, det drejer sig om.

Jeg takker for alle tilkendegivelser fra ministeren, fra hr. Bernhard Baunsgaard og fra fru Kristine Heltberg, der udtrykkelig siger, at de ikke betragter det forslag, vi har fremsat, som et forslag om censur. Jeg kan henvise til de bemærkninger, som fru Mette Madsen og hr. Poul Hartling kom med om dette spørgsmål. Jeg deler ganske den opfattelse, der blev givet udtryk for, og sagde vist også noget tilsvarende i mit første indlæg.

Men det, der bliver tilbage, er, at ministeren siger: Thorsenfilmen var i strid med, hvad man kunne acceptere. Den blev ikke til noget, fordi der var et ophavsretligt spørgsmål, men den kunne være blevet til noget. Alligevel siger ministeren, som vil beholde den nugældende lov: »Den var i strid med, hvad man kunne acceptere«.

Jeg har forstået svarene fra samtlige ordførere sådan – selv om fru Litten Hansen prøvede på at gå uden om, så er det alligevel klart nok – at hvis nogen kan fremstille en nazistisk film af den karakter, jeg omtalte, så kan den gennemføres her i landet, uden at ministeren griber ind, og det finder man er i sin orden. Jeg synes, det er særdeles betænkeligt, for det er jo fremtiden, vi må se på. Man mener altså, at den danske stat ved sin positive støtte i sådanne tilfælde skal være med til at fremme noget di-

[Ninn-Hansen.]

rette menneskefjendsk, som der her var tale om. Efter denne debat vedstår vi i endnu højere grad et forslag, der kan forhindre, at det danske samfund kommer til at stå på denne uheldige måde.

Formanden:

Så er der for ordførere kun korte bemærkninger tilbage, og dem får de i den orden, hvori de er indtegnat.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg kunne ikke drømme om at citere hr. Poul Hartling forkert; har jeg på noget tidspunkt gjort det, beklager jeg det stærkt. Men desværre er hr. Poul Hartlings udtalelser så afslørende, og det gør mig stærkt bedrøvet, for de sætter et spørgsmålstegn ved, hvor længe vort frisindede samfund får lov til at være i fred for venstre.

Jeg var ikke i knibe med min definition af kvalitet. Mit krav om kvalitet, når vi skal give kunststøtte, er, at kunsten skal åbne nye grænser for os, nye grænser for vor tænkning. Derfor er en nazistisk film naturligvis helt absurd at bringe ind i dette, og jeg skal gentage: jeg frygter ikke, at vi skal få et stærkt reaktionært højresving i dansk kulturliv, hverken ved at bruge hr. Poul Hartlings idé, som lå i citatet, eller ved at følge det, hr. Ninn-Hansen foreslår. Nej, der er fare for, at dansk kulturliv skal blive, som det er, og være, som det var. Må jeg slutte med at sige: her er det, den aktive kamp for frisind skal sætte ind. Kampen for frisind, det er kampen for at sikre det nye og for at sikre ytringsfriheden for det, man ikke selv hylder, det er kampen for at sikre ytringsfriheden for dem, man er uenige med, ikke flertallets meninger.

(Kort bemærkning).

Fuglsang (DKP):

Jeg ved ikke, om hr. Ninn-Hansen var uopmærksom, da jeg var heroppe sidst. Hvis det var tilfældet, så kan han læse i fortrykket, hvad jeg faktisk sagde. Hvis han ikke var uopmærksom, så er han umådelig nøjsom, når han lægger en kritik af de socialistiske lande i det, jeg sagde om, at jeg studerede deres udvikling, og de resultater, de ud fra deres forudsætninger har nået, også på kunstens og kulturens område, betragtede jeg som meget, meget store frem-

skridt, men jeg sagde også – og det gælder vores partis politik overhovedet – at jeg er dansk kommunist, jeg arbejder under de forudsætninger, som danske kommunister arbejder under, ud fra det danske folks traditioner, og derfor giver jeg udtryk for de danske kommunisters stilling i det danske folketing og ikke for noget andet.

Albertsen (S):

Jeg takker for det svar, jeg ikke fik fra fru Mette Madsen og ej heller fra hr. Poul Hartling, idet jeg spurgte, om der var enighed fra venstres side i den holdning, som ordføreren her har givet udtryk for. Jeg fik ikke noget svar. Jeg tolker svaret sådan, at der ikke er tale om en enig venstregruppe i så henseende, og at fru Mette Madsen i dette tilfælde kun taler på et flertals vegne.

Men jeg takker også, fordi fru Mette Madsen og hr. Poul Hartling gav udtryk for, at den konkrete sag trods alt var noget, vi kunne tale om. Man har ikke klart sagt ja til det, der ligger på bordet fra de konservatives side, og man har ikke klart sagt nej, men var åben over for en debat, måske inspireret af erfaringer fra Norge. Det synes jeg er glædeligt, og derfor falder hele hr. Ninn-Hansens regnestykke totalt sammen.

Men jeg bliver frygtelig bange, hr. forhenværende statsminister Poul Hartling, når hr. Poul Hartling her fra denne talerstol siger, at den kunstneriske produktion må være i overensstemmelse med befolkningens flertal. (*Poul Hartling*: Det sagde jeg ikke!). Vel, så beklager jeg, så misforstod jeg bemærkningen. Jeg opfattede det på den måde, at det, der skulle gives støtte til eller sikres herfra, var noget, der skulle være i overensstemmelse med befolkningens flertal. Hvis det er dette sidste – det mener jeg stort set det er, og det antydede jeg i starten – er jeg bange. Jeg mener, at det, der må være vor opgave, er at bevilge midler, give rammer, for at den kunstneriske frihed skal udfolde sig totalt. Vi skal ikke sidde her og stemme om hverken film, bøger, malerier eller andre kunstværker; det er ikke vor opgave. Jeg håber meget, at jeg totalt har misforstået hr. Poul Hartling, og at hr. Poul Hartling er enig i den sidste konklusion, jeg her kommer med.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Det er flere gange under debatten blevet

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

sagt, at enhver jo kan gøre, som man vil på det kunstneriske område, og man har den fulde ytringsfrihed. Det er selvfølgelig rigtigt, men vi kommer ikke uden om, specielt på de områder, hvor der stilles store økonomiske krav for at kunne udfolde sig kunstnerisk; at det kunstneriske liv og den kunstneriske udfoldelse her i landet i meget stort omfang hviler på offentlig støtte, og derfor bliver det jo i sidste instans også et spørgsmål om ytringsfrihed.

Jeg takker hr. Poulsgaard for rådet om, at man kunne lade kulturudvalget i folketinget afgøre det. Men det ville være en sammenblanding af den lovgivende og den udøvende magt, så jeg tror, at det ligger uden for de normale rammer for arbejdet i demokratiet.

Fru Nathalie Lind var inde på spørgsmålet om Baader-Meinhofgruppen. Jeg har udtrykkeligt sagt, at ingen tysk avis har skrevet om sagen, ingen tysk myndighed har henvendt sig, og mig bekendt foreligger der ingen officiel indberetning fra Tyskland. Så synes jeg egentlig, det er fantastisk, at vi drøfter denne sag, som om den var til vældig skade for Danmark. På baggrund af at der er givet en manuskriptstøtte – der er ikke givet mere – føres det gang på gang frem, som om hele den danske nations anseelse står på spil, fordi en eller anden forfatter har lavet en eller anden synopsis om det ene eller det andet. Jeg synes, det virkelig er at føre det op på et plan, hvor det ikke hører hjemme.

Så vil jeg gerne sige til hr. Poul Hartling, at jeg var meget glad for nogle af de udtalelser, hr. Poul Hartling kom med om ytringsfriheden og frihed, men når hr. Poul Hartling siger, at det er noget, der ikke skal afgøres af et flertal eller mindretal i folketinget, må jeg gøre opmærksom på, at hvis det er kulturministeren, der sidder med det endelige ansvar, kan en lille bitte manuskriptsag blive til en folketingssag, man skal stemme om, det kan blive til en regeringsstorm og et valg, og jeg ved ikke hvad. Det er i og for sig konsekvensen, og det er det, jeg synes gør det betænkeligt pludselig at overlade den endelige afgørelse til en mere eller mindre tilfældig kulturminister.

Så sagde hr. Poul Hartling – sådan opfattede jeg det – at det, det danske folks flertal ikke vil støtte, skal man være forsigtig med at støtte. Jeg er helt enig i, at dette i forhold til nogle konkrete sager, vi har haft, er en ubehagelig tanke; på den anden side må der jo også – og

det er vi enige om i vores kulturpolitik i de forskellige udvalg, vi har haft – være plads for det nye, det eksperimenterende. Men vi må da indrømme, at selv adskillige af os, der sidder her, som skulle være det mest avancerede, der findes i dette land, er betænkelige ved mange ting, som vi ikke forstår, fordi vi har andre forudsætninger og vaner, men som vi af principielle grunde må acceptere ud fra det synspunkt, at det nye og det eksperimenterende i hele den kulturelle udvikling også skal støttes.

Jeg har ikke mange bemærkninger til hr. Ninn-Hansen. Man kan vurdere ministerkontrolludvalget forskelligt, men jeg tror, det er meget vanskeligt – og det har vist sig under de forhandlinger, der har været indtil nu – at finde løsninger på alle disse områder, hvis man skal sidestille dem.

Jeg skal ikke yderligere forlænge debatten, men kun gøre den bemærkning, at jeg tilhører den generation, som alligevel oplevede friheden og frihedens betydning så meget, at jeg mener, at den er udelelig. Jeg tror derfor, at også vi skal kunne tage den risiko, at der en gang imellem kan komme et fejlskud. Demokratiet har råd til at betale også for fejlskud, eksperimenter, der går galt.

Poul Hartling (V):

Hr. Bernhard Baunsgaard nævnte mit navn i et tidligere indlæg, og det gav anledning til, at jeg syntes, jeg måtte forklare mig i et kort lille indlæg. Det har nu haft til følge, at hr. Bernhard Baunsgaard er blevet bedrøvet, at hr. Albertsen er blevet bange, og at kulturministeren er blevet så bange for en ministerstorm, at han ser i ånden, at den lille manuskriptsag kan føre til, at man vælter en regering. Jeg kan godt forstå, hvor den egentlige frygt ligger, og det får mig til at ville præcisere ganske kort, hvad der var indholdet af mit indlæg, og hvad der er min mening.

Jeg vil først sige, at det indlæg, som fru Mette Madsen fremsførte, står venstres gruppe bag ved. Så vil jeg sige, at det, vi har sagt, er, at der skal være frihed for ytring, for kunst; ingen tvivl om det. Det er det første.

For det andet er vi i venstre også enige om, at vi vil give støtte til kunst af mange forskellige slags, og derfor har vi stemt både for teater- og kunstlov og mange af de andre ting, som har været lagt frem.

For det tredje vil jeg sige, at vi i sin tid

[Poul Hartling.]

stemte for en lov, der var meget, meget fri – det var den, hr. Albertsen hentydede til – og det havde været lykkeligt, om man ikke havde behøvet at komme i tvivl om den lov. Men for mig er der ingen tvivl om, at den lov er blevet misbrugt, misbrugt ikke til støtte for kunst, men til støtte for private provokationer, og der er nævnt nogle stykker. Så er det, vi siger, at når man ikke kan opføre sig sådan, at man kan tåle den frie lov, må der være en appelmulighed for disse bevillinger.

Så må jeg sige noget én gang til, fordi hverken hr. Bernhard Baunsgaard eller hr. Albertsen havde fanget det: det, vi siger, er, at der ikke kun skal gives støtte til, hvad flertallet kan lide. Vi går ikke ind for, at der kun skal være støtte til, hvad flertallet kan lide. Der skal også være plads til det nye og det eksperimenterende; ganske klart. Men det bliver drejet om til, at vi siger, at vi også vil give støtte til det, der udæsker og krænker et flertal i folket. Men her er det, vi siger, at det, der udæsker og krænker et flertal i folket, må der være en appelmulighed for. Det er noget andet end at sige, at enhver afgørelse skal være en flertalsafgørelse. Det er noget andet end at sige, at nu skal kulturministeren stå til ansvar for enhver manuskriptsag, eller hvad det er for noget. Altså når der opstår tvivl i den bestyrelse, der skal uddele, eller hvordan det nu teknisk skal indrettes – det skal jeg ikke blande mig i – når det altså rejses som en appel, må det være muligt at sige: dette her vil vi ikke yde støtte til – det må så trives uden støtte – det vil vi ikke yde statsstøtte til, for det krænker og udæsker et stort flertal i befolkningen. Det er det, vi har sagt, og det skal ikke laves om til en eller anden slags censur eller noget med, at venstre vil angribe frisindet, eller hvad det var, hr. Bernhard Baunsgaard svang sig op til. Velbekomme.

Nathalie Lind (V):

Ministeren begyndte med at kommentere, hvad jeg havde sagt før, men ministeren gav mig ikke noget svar på det, jeg spurgte om. Ministeren gentog, at der ingen officielle indberetninger er kommet fra Tyskland – dermed må ministeren vel mene fra officielle tyske myndigheder – men det, jeg spurgte om – og jeg refererede til, hvad der var oplyst fra udenrigsministerens side i sagen – er, om der foreligger indberetninger fra den danske ambas-

sade i Bonn, og det, jeg spurgte om, var, om ministeren var bekendt med disse indberetninger. Det svarede ministeren ikke på. Jeg formoder, at jeg får et svar nu.

Formanden:

Før vi går videre med denne efterhånden lange debat, vil jeg gerne læse op, hvad der står i forretningsordenen om første behandling:

»Ved 1. behandling drøftes lovforslaget ud fra principielle synspunkter uden nærmere gennemgang af enkeltheder.«

Harde ordførerne overholdt dette, havde vi været færdige for nogen tid siden.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det, jeg vil komme med en kort bemærkning om, er netop det princip, der ligger bag dette lovforslag, og hvor det så stærkt er ført frem af hr. Poul Hartling, at venstre ikke vil give støtte til det, det danske folks flertal så klart er imod. Hr. Poul Hartling vil godt give støtte til noget nyt, bare det er stiltfærdigt og fører sig småt frem, så et flertal ikke bliver imod det. Det er det, der får mig til at sige, at jeg ikke frygter et nyt, stærkt reaktionært dansk samfund, men jeg frygter et samfund, der ikke udvikler sig.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg kan ikke give fru Nathalie Lind flere oplysninger end dem, jeg allerede har givet, ganske simpelt på grund af de regler, der gælder for det udenrigspolitiske nævn. Derfor synes jeg egentlig, at spørgsmålet ikke er fair.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Jeg ønsker ikke på nogen måde at ministeren skal bryde tavshedspligten i det udenrigspolitiske nævn, i hvis møde han måske heller ikke har deltaget. Det, jeg spurgte om, var, om ministeren var bekendt med indberetningerne til udenrigsministeriet om filminstitutets støtte til filminstruktør Søren Poulsen. Udenrigsministeren har jo oplyst, at der er en indberetning, og når jeg tager spørgsmålet op her, er det, fordi ministeren simpelt hen siger, der ingen offentlig kritik har været af dette, og henviser til, at der ikke har været nogen kritik fra et fremmed land, fra Tysklands side.

[Nathalie Lind.]

Jeg håber, ministeren kan se nuancen i dette. Ministeren vil ligesom give indtryk af, at der har ikke været nogen officiel kritik. Nej, all right, andre lande har ikke gjort det, men vi har – og det står i Folketingstidende, jeg citerede det før – en indberetning til udenrigsministeriet fra ambassaden i Bonn om denne film. Og så er det, jeg spørger, om ministeren er bekendt med den. Det mener jeg ikke er dækket af tavshedspligten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om film og biografer.

(Lovforslag nr. L 122. Fremsat 24/11 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Albertsen (S):

Ministerens lovforslag om revision af filmloven er i realiteten kun forslag om tekniske ændringer, en enkelt passus har relation til vort medlemskab af De europæiske Fællesskaber, en anden er spørgsmålet om proceduren med hensyn til valg til filminstituttets repræsentantskab og ansættelsesforholdene for filmkonsulenterne. Vi kan ganske tiltræde disse i realiteten kun tekniske ændringer.

Ministeren giver i øvrigt i sin fremsættelse tale udtryk for, at selv om loven har virket i fire år, må man sige, den har virket tilfredsstillende. Jeg er enig i den betragtning, hvad filmproduktionen angår, men værdsætter, hvis arbejdet i kulturudvalget giver mulighed derfor, om vi kunne drøfte det problem, som har meldt sig både i dele af hovedstaden og rundt omkring i mange af vore provinsbyer, nemlig at et stort antal biografer, der også ofte virker som lokale kulturcentre, i stigende grad bliver omdannet til supermarkeder og derved forsvinder som naturlige samlingssteder. Måske

kanne vi via denne lovgivning standse en sådan udvikling, og jeg ser gerne, at vi tager dette med i vores debat herom.

I øvrigt kan jeg tiltræde lovforslaget i den foreliggende udformning.

Mette Madsen (V):

Ud over justeringer i loven, der går ud på en tilpasning til EF-reglerne, er der i revisionsforslaget til filmloven kun foreslået få ændringer fra ministerens side, men da det jo er en revision, vi skal i gang med, vil jeg finde det naturligt, at vi i kulturudvalget gennemgår hele loven nøje.

En af de første ting, vi så vil støde på, er bestemmelsen i § 11, stk. 2, nr. 3, om drift af en workshop for filmiske forsøg. Af bemærkningerne til 1972-loven fremgik, at driften af en workshop skulle foregå i samarbejde med Danmarks radio. Da denne institution i 1974 trak sig ud af samarbejdet og det af de oplysninger, vi indhentede i kulturudvalget, fremgik, at Workshoppen havde udviklet sig anderledes end det i loven forudsatte, samtidig med at resultaterne i form af færdige og brugbare film var få og små, stillede venstre i foråret 1976 det ændringsforslag til finansloven, at den nu mere end fordoblede bevilling til Workshoppen skulle udgå.

Dette forslag blev støttet, ja, vel oven i købet optaget og stillet af ministerens eget parti. For venstre var dette ikke blot et midlertidigt besparelsesforslag. Vi mente og mener, at loven nu bør ændres, så bestemmelsen om Workshoppen udgår. Rigsrevisorernes alvorlige bemærkninger i sommeren 1976 om Workshoppens drift har yderligere bestyrket os i denne opfattelse.

Hvad filmskolen angår, vil det være rimeligt at se på, om den har opfyldt de intentioner, der lå bag folketingets tilslutning til dens oprettelse. Af bilag 1 fremgår, at undervisningsforløbet i skolens 10-årige eksistens har gennemgået hyppige ændringer.

Sideløbende hermed kunne det være naturligt, at vi også ser på, om teaterskolen for sit vedkommende fungerer, som det var forudsat. Under debatten forleden om Det kgl. Teater blev savnet af en elevskole dér nævnt, og da jeg er en af dem, der i høj grad beklager, at Det kgl. Teaters elevskole blev nedlagt, foreslår jeg, at kulturudvalget i vinterens løb prøver at danne sig et indtryk af, hvordan undervisningen i det hele taget fungerer for de unge,